

Çıralı - Mitolojinin Fısıltıları

2700 yıl önce Rodoslular Phaselis'e çıkıp bir çobandan kurutulmuş balık karşılığında alıp da bölgeye yerleştiklerinde acaba ne düşünüyorlardı? Tıpkı şu an bizim bundan yüz sene sonrasını bile hayallerimize getiremediğimiz gibi miydiler, yoksa bu konu pek dertleri değil miydi? Ve ardından, yüzyıllar sonra bir başka koy, Olimpos da kale olarak kullanılmaya başlandığında belki de binlerce yıl sonrasının haritası çizilmişti. Bir tarafta askeri liman Phaselis, diğer yanda kale Olimpos arasında, efsanelerle ayakta duran ve ne askeri alan ne de yerleşim içinde tutulan bir bölge Çıralı.

Azra Erhat'ın mitoloji sözlüğünde Yanartaş (Khimara) - Çıralı şöyle tanımlanır;

**"Khimaira'yı da doğurdu Ekhidna,
söndürülmez ateşi üfleyen Khimaira'yı,
korkunç ve büyük, hızlı ve güçlü,
bir yerine, üç kafalı Khimaira'yı:
Biri azgın bakışlı aslan kafası,
öteki keçi, öteki yılan, ejderha kafası
Pegasos hakkında geldi bu Khimaira'nın
koca yiğit Bellerophontes'le birlikte.**

Homeros, aşağı yukarı Hesiodos gibi tanımladığı Khimaira'yı Bellerophontes efsanesine bağlar. Homeros'la Hesiodos'ta sözü geçmeyen bir anlatıma göre, Bellerophontes Khimaira'ya saldırmak için Pegasos atına binmekle kalmamış, kargısının ucuna (ya da kullandığı oklara) kurşun koymuş, canavarın ağzından fıskıran ateşle eriyen kurşunlar etini dağılayıp yakmış, korkunç ejderha da böylece can vermiş.

Khimaira'nın bulunduğu yer Lykia'da Olympos (bugün Çıralı) kentinin arkasındaki Yanartaş diye gösterilir. Burada İlk çağda olduğu gibi bugün de dağdan doğal gazlar fıskırır ve bunlar kendiliğinden ya da bir kibritle tutuşturulup hiç durmadan yanar. Öyle ki dağda yer yer yanan ateş denizden bile gözükp gemicilere kılavuz olurmuş. İlkçağ yazarları da Khimaira ateşini bilir, ne var ki yeri üstünde tam bir uygunluk yoktur anlattıklarında, Plinius'a göre, "mons Chimaera" Phaselis'e yakındır, Skylax'ın açıklaması gerçeğe daha uygundur. Dionysias adası, Siderus limanı ve burnu; bunun üstünde, dağda Hephaistos mabedi ve topraktan kendiliğinden fıskıran büyük alev bulunmaktadır ki, hiçbir zaman sönmemektedir. Her iki yazar da doğal ateşin fıskırdığı yerde Hephaistos'a bir tapınak bulunduğunu söylemektedirler. Gerçekten de bugün orada yapı kalıntıları ve Hıristiyanlık çağına kadar uzanan bir tapınak yeri olduğunu gösteren yazıtlar bulunmaktadır."

Görüldüğü gibi Yanartaş Khimaira efsanesinin yanısıra Bellerophontes efsanesine de konu olmuştur.

Khimaira'nın mitolojideki tarifine uygun çizimi. Keçi ve yılan Çıralı'nın çevresini kuşatan Toros Dağlarında bol bulunan hayvanlar olup ateşin çıktığı yeri, aslan ise ateşin gücünü temsil etmektedir..."

Bu efsane sayesinde Çıralı sahillerine tarih boyunca dokunulmadığını düşünürüm hep. Canavarın ateşi hep insanları bu bölgeden uzak tutarken, bu durum deniz

kaplumbağalarına yaramış, Anadolu'nun en verimli ve temiz sahillerini bulmaları pek uzun zaman almamış. Günümüzde birçok yorumun aksine bizler deniz kaplumbağalarını koruduğumuzu düşünürken, aslında farkında olmadan kaplumbağaların bu sahilleri bizler için koruduğunu görmezden gelmişiz. Ama insanoğlunun bitmek bilmeyen yapılaşmasına eninde sonunda yenik düşecek bu sahiller.

Halen tertemiz ve yapılaşmaya direnen bu sahillerde bir haftalık tatil nasıldır dersenez, aklıma ilk gelen Simon & Garfunkel'in "Sounds of Silence"ı oluyor. Üniversiteye girdiğim yıllarda tanıştığım bu sözler beni hep düşündürmüştür. Sessizliğin sesi nasıl olur? Çıralı'da yaşanıyor bu duygu. İnsan sadece rüzgarın fısıltıları, dalgaların sahili okşayışı içinde farkında olmadan fısıltıyla konuşmaya başlıyor. Her gün saatlerin nasıl geçtiğini anlamadan, ama bir o kadar da saatler geçiyor diye üzölmek tanımlanması zor bir duygu. Bu sessizliğin körüklediği başka bir duygu da, bomboş durarak zamanı geçirme isteği ve bedenin dinlenmeyi alışkanlık haline getirmesi.

Tanrılar medeniyetleri kurarken toprağın verimini de unutmamışlar. Narlar ağaçlara çok gelmiş, adeta toprağa dayanmış olgunları. Narların yanında bütün narenciyeleri, gülleri, kokularıyla sarhoş eden fesleğenleri, biberiyeleri görebilirsiniz. Kokular birbirine karışır Çıralı topraklarında. Denizin açıkları kumdur ama sahil taşlık, taşların sonrası da yine kumluk. Bu kumlarda çam da yetişir, nar da. Yani bir gariptir Çıralı sahilleri. Sabahın ilk ışıklarında inanılmaz bir denge sisteminde duran sahil taşlarını görünce ve üstüne üstlük rüzgardan düşenleri yerlerine koyamayınca o sessiz ortamda çevrenizdeki bazı mitolojik portreleri görür gibi olursunuz. Bir başkadır Çıralı sahilleri. Acaba gecedten gelen deniz kaplumbağaları mı yapmıştır bunları yoksa Agamennon'a kızan Elektra ve Klytamestra mı?

Geceyi yanartaşın büyüğü atmosferinde şarapla başlatmak da tatilin en otantik anını yaşatır insana. Gözünüzü, batan güneşin ışıkları altında kıvranan denizden alamazsınız yanartaşın sıcak yüzeyinde otururken. Ve gözlerinizi kapayarak adeta insanlık tarihinin içinde dolaşır, yeminde dönersiniz günümüze.

Güzelliği, otantikliği, eşsiz doğası kadar halen teknolojidenden uzak kalmayı kısmen de olsa başarabilen Çıralı da bozulacak, kaçınılmaz. Ama önümüzdeki beş sene içinde bir kez olsun gidin, yaşayın bu tatlı köşeyi.

Cem Sarvan